

მიტროპოლიტი იოანე (ბამრიაძე)

სამართლმცოდნეობის

წილი I

ქვეყანა, რომელიც აღმოსავლეთის და დასავლეთის, ჩრდილოეთის და სამხრეთის გზაჯვარედინზე მდებარეობს, ყოველთვის დგას იმ დიდი არჩევანის წინაშე, რომელიც მის აწმყოს და მომავალს განსაზღვრავს. ქრისტეს შობამდე საქართველოს გარკვეული კავშირი ჰქონდა სპარსეთთან, განიცდიდა რომის გავლენასაც; შემდეგ იყო ბიზანტია, არაბები, მონღოლები, თურქები. ახლა კვლავ არჩევანის წინაშე ვდგავართ აქეთ რუსეთი, იქით — ვეროპა და ამერიკა, რომელსაც დასავლეთს უწოდებენ დღეს. რა არჩევანს აკეთებს ერი? იცვლებოდა თუ არა ჩვენი მრავალსაუკუნოვანი არჩევანი იმისდა მიხედვით, ვინ ვის ენაცვლებოდა: აღმოსავლეთიდან სპარსეთს — მონღოლეთი, დასავლეთიდან რომს — ბიზანტია, სამხრეთიდან არაბებს — სელჯუკები, ბოლოს — სპარსეთი და თურქეთი, ჩრდილოეთიდან კი — რუსეთი.

15 საუკუნის მანძილზე, თუ მეტი არა, ქართველ ერს არ შეუცვლია თავისი ეროვნულ-კულტურულ-სარწმუნოებრივი ორიენტაცია, ის არჩევანი, რომელიც თავისუფლად, ძალდატანების გარეშე გააკეთა. ვგულისხმობ ქრისტიანულ სწავლა-მოდღვრებას, სარწმუნოებას. ამ არჩევანმა განაპირობა თავისთავადობა და დიდებულება ქართული კულტურისა, არქიტექტურისა და მხატვრობისა, მწერლობისა (აგიორგაფია, ჰიმნოგრაფია) და გალობისა, მანვე იქონია გავლენა საკანონმდებლო სამართლებრივ აქტებზეც. საწინდარი ამ არჩევანისა განცხადებული იყო პირველ საუკუნეში, როცა უფლის კვართი მობრძანდა საქართველოში და როდესაც მოციქულები, ანდრია პირველწოდებული და სიმონ კანანელი, ბართლომე, თადეოზი და მატათა შემოვიდნენ ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა მხარეში და იქადაგეს სახარება. საუკუნეების მანძილზე გვაიმულებდნენ არჩევანის შეცვლას. მოწამე-

ობის და სისხლის ფასად ვუერთგულეთ ჩვენს თავისუფალ არჩევანს — უფალს, შემოქმედს ცისა და ქვეყნისა, და მის სიტყვას.

დღეს გარეგნული თავაზიანობით თავს გვახვევენ ახალ არჩევანს — ორიენტაცია ავიღოთ ევროპულ ღირებულებებზე. ზნეობრივი კატეგორიები, სულიერი ღირებულებები არ ექვემდებარება გეოგრაფიულ ადგილმდებარეობას. ქრისტიანობა საქართველოში დასავლეთიდან შემოვიდა. მაშინ ჩვენ ავირჩიეთ არა ევროპა და ევროპული ღირებულებები, არამედ უფალი და მისი სიტყვა, სჯული, რომელიც იმ დროს ვრცელდებოდა ევროპაში. I საუკუნეში ეს პროცესი ნაკლებად ჩანდა, ძლიერი იყო წარმართობა, მაგრამ IV-V საუკუნეებში უკვე განცხადდა. ევროპის გაქრისტიანებამ, რომის იმპერიაში ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებამ მიიზიდა საქართველო ამ არჩევანისკენ. რომი ახალ რომად იქცა, საქართველოში მოციქულების მიერ დათესილი ჭეშმარიტი სარწმუნოების მარცვლები უხვად აღმოცენდა წმიდა ნინოს ქადაგებით და ასურელი მამების მოღვაწეობით.

დღევანდელი „ევროპული“ ღირებულებები, რომლებსაც გვთავაზობენ, განსხვავდება ქრისტიანული ღირებულებებისგან. გვზიბლავენ იმით, რომ ეს თანამედროვეა, პროგრესულია, მაგრამ რა არის საზომი თანამედროვეობის, ან პროგრესულობის?

15 საუკუნე მტკიცედ ვიდექით ერთ სარწმუნოებაზე, ერთგული ვიყავით იმ არჩევანის, რომელიც იძულების გარეშე გვაკეთეთ, და ვერავითარი ზეწოლა, კულტურული თუ სამხედრო, ძალისმიერი, ამ არჩევანს ვერ ცვლიდა, ვერც ბიზანტიის იმპერიის არსებობისას და ვერც მისი დაცემის შემდეგ. არაბთა, თურქთა თუ სპარსთა ბატონობის დროს, იძულებით თუ ზეწოლით, ქართველთა გარკვეული ნაწილის გამაჰმადიანება ხდებოდა, მაგრამ ის, რასაც ეწოდა საქართველო, ქრისტიანული დარჩა. საქართველოს დეფინიცია ჩამოყალიბებულია საუკუნეების წინ: „ქართლად ფრიადი ქვეყანა აღირაცხების, რომელსა შინა ქართულითა ენითა ჟამი შეიწირვის და ლოცვა ყოველი აღესრულების“. ეს ეროვნულ-სარწმუნოებრივი დეფინიცია ძალაშია დღემდე. რა არჩევანი გვაკეთოთ დღეს? მივიღოთ ახალი შემოთავაზება? თუ ევროპულ ღირებულებებზე გადასვლით ქართველი ერის მენტალობა შეიცვლება, საქართველო აღარ იქნება ქვეყანა, „რომელსა შინა ჟამი ქართულითა ენითა შეიწირვის“. პოლიტიკურ-ეკონომიკურ კონიუნქტურას თუ ავყვებით, შეიძლება ვცვალოთ ღირებულებები: ევროპული, აზიური, აფრიკული, ამერიკული, ავსტრალიური და ნებისმიერი სხვა.

რა სხვაობაა ე.წ. ევროპულ ღირებულებებსა და ქრისტიანულ ღირებულებებს შორის, რომელზეც ჩვენი ერი საუკუნეების მანძილზე დგას და რომლის საფუძველზეც ჩამოყალიბდა ჩვენი კულტურა, ჩვენი მენტალობა? რატომ არის მიუღებელი არჩევანი, რომელსაც დღეს პოლიტიკური მოღვაწეები გვთავაზობენ? „ევროპული“ ღირებულებები, ერთი მხრივ, თავის თავში შეიცავს ქრისტიანული ღირებულებების ნატამალს და მეორე მხრივ, არაქრისტიანულს და ანტიქრისტიანულს. უპირველეს ყოვლისა, ანტიქრისტიანულია ადამიანის უფლებების დაცვის საბაბით, შემწყნარებლობის ნიღბით არატრადიციული სექსუალური ორიენტაციის პროპაგანდა, გაგრცელება და სოციალურ ფენომენად გადაქცევის მცდელობა. გამონაკლის შემთხვევაში ადამიანში პათოლოგიურ გადახრას აქვს ადგილი, ამას არავენ უარყოფს. მოსახლეობის სხვადასხვა სოციალურ ფენაში, ამგვართა რიცხვი, ერთად აღებული, 1%-საც კი არ შეადგენს. ეს არის მუტაცია, მუტანტები არ მრავლდებიან. მათ გამო ერთი ორიენტაციას არ შეიცვლის. ე.წ. ევროპული ღირებულებები პათოლოგიური გადახრის დაკანონებას მოითხოვენ, პარადების მოწყობით საზოგადოებრივ ცნობიერებაზე ზემოქმედებენ და სკოლებში გაუკუღმართებული ურთიერთობების დანერგვას სწავლების სახით ცდილობენ. ფიზიო-პათოლოგიური გადახრის სოციალურ მოვლენად აღიარება დაგმობილია ღვთის მიერ როგორც ძველი აღთქმის, ისე ახალი აღთქმის წიგნებში; ასევე სხვა რელიგიები, იუდაიზმი იქნება თუ მაჰმადიანობა, ამ მოვლენას ერთხმად უარყოფითად აფასებენ.

რა არის ჩვენთვის დღეს საქართველოს გზა, რომლითაც უკვე 15 საუკუნეზე მეტია მოვდივართ, რის გამოც ბევრი სისხლი დაგვიღვრია, ბევრი განსაცდელი გადაგვიტანია? თანამედროვე ქართული პოლიტიკოსები გვთავაზობენ, ძველი გზა წარსულში დატოვოთ და ავირჩიოთ ის, რომელიც დრომ მოიტანა. რაც დრომ მოიტანა, ის შეიძლება დრომვე განაქარვოს. გზა, რომელიც ღვთისგან დამორებას და ღვთისადმი დაპირისპირებას ქადაგებს, სიკეთეს არავის მოუტანს. რუის-ურბნისის ძეგლისწერაში, მეფე დავით აღმაშენებლის დროს, ითქვა: სადაც ადამიანთა შორის გაუკუღმართებული ურთიერთობები გამრავლდა, ის ერი და სახელმწიფო დაიშალა და დაინგრა. წარღვნის წინა პერიოდს გავიხსენებთ, თუ წარღვნის შემდგომ, ბაბილონის გოდლის შენების დროს, სოდომსა და გომორს, თუ სხვა ქვეყნების ისტორიას, შედეგი ერთია: ყველა ქვეყანა, რომელიც ამ გაუკუღმართებული ურთიერთობების პოეტიზაციას და პროპა-

განდას ეწეოდა, დაიშალა. იგივე ელის დღეს სამყაროს, რომელიც ამ გზას დაადგა. საქართველოს ეს გზა არ გამოადგება.

ჩვენ გვაშინებენ ჩრდილოელი მეზობლით — რუსეთით და გვიკიჟინებენ, რომ — „რუსეთი ამას და ამას გიზამთ თქვენ“... ქვეყანა, რომელმაც წარსულში ბევრი ბოროტება დაატება თავს ჩვენს ქვეყანას, მომავალში კიდევ უფრო მეტად გაგვამწარებს, „რუსეთს ეს და ეს გაუკეთებია ჩვენთვის“... რუსეთთან საქართველოს სულ ცოტა ორსაუკუნოვანი ურთიერთობის ისტორია აქვს. მანამდე ეს ურთიერთობა ეპიზოდურ ხასიათს ატარებდა. ამ ურთიერთობის მთავარი სიკეთე იმაში მდგომარეობდა, რომ საქართველოს ეძლეოდა საშუალება არსებობის იმ გზით გაგრძელებისა, რომელიც 15 საუკუნის წინ აირჩია, რაც ძალიან კარგად იცოდა ერეკლე მეორემ. თუ მის მიერ გადადგმული პოლიტიკური ნაბიჯის შედეგს ფართო მასშტაბით, ობიექტურად გააანალიზებთ, ისტორიული პროცესი დაგვიდასტურებს, რომ რუსეთთან თანაცხოვრების პერიოდი, საქართველოსთვის დადებითი იყო, თუმცა დღეს ბევრი საპირისპიროს დამტკიცებას ცდილობს.

ჩვენ ვთავაზობთ შედარებითი ანალიზის საფუძველზე მსჯელობას. უფალი გვეუბნება: „ხე ნაყოფით იცნობა“. ქართველ პოლიტიკოსებს რატომღაც არ უნდათ ნაყოფის მიხედვით განსჯა. ქართველ ერს, რომელიც არჩეულ გზას თავგანწირვით იცავდა, XVIII საუკუნის ბოლოს თურქების, სპარსელების, ლეკების შემოსევების შედეგად ფიზიკური განადგურების საფრთხე დაემუქრა. მისი მოსახლეობა მილიონზე ნაკლები იყო. ერთი საუკუნის მანძილზე, XIX საუკუნეში, მოსახლეობა სამჯერ გაიზარდა, ქართველობა 3 მილიონზე მეტი გახდა და, რაც მთავარია, სარწმუნოება არ შეუცვლია. ღვთის განგებამ რუსეთის იმპერიის ფარგლებში მოქცევით ქართველი ერი ფიზიკურ განადგურებას გადაარჩინა, ერმა არა თუ ენა და სარწმუნოება დაკარგა, არამედ თანამედროვე ქრისტიანული კულტურა შექმნა. ქართველი ერის ის ნაწილი, რომელიც ოსმალეთის იმპერიაში მოექცა, მართალია, გამრავლდა, მაგრამ გათურქების გზით, ანუ დაივიწყა მშობლიური ენა, დამწერლობა, შეიცვალა სარწმუნოება, კულტურულ სფეროშიც ვერაფერი შექმნა.

რუსეთს ბრალად ედება საქართველოს სამეფოს გაუქმება, დიდი დანაშაულია, მაგრამ ვინც იცის ისტორიული მასალები, იცის, რომ ამ დანაშაულში გარკვეული წვლილი ჩვენს იმდროინდელ პოლიტიკურ ელიტასაც მიუძღვის. რუსეთმა გააუქმა ჩვენი ეკლესიის ავტოკეფალია, დიდი დანაშაულია, დიდი შეცდომაა რუსეთის იმპერიისა, მაგრამ ამას არ მოჰყოლია ტაძრების ნგრევა, მონასტრების აოხრება და, ზოგადად,

ქრისტიანობის დევნა საქართველოში. პირიქით, ქართველი თავადების მიერ მიტაცებული საეკლესიო მიწები ეკლესიას დაუბრუნდა, გაიხსნა სამრევლო სკოლები, აღდგა მონასტრები, ტაძრები: ბეთანია, ზარზმა, ჭულვეი და სხვა მრავალი, და შესაბამისად, აღდგა სასულიერო განათლების კერები, სემინარიები. XIX საუკუნის მანძილზე მოღვაწეობდნენ ისეთი დიდი სასულიერო პირები, როგორებიც იყვნენ გაბრიელ ეპისკოპოსი, ალექსანდრე ოქროპირიძე; ჩვენი ეკლესიის პირველი პატრიარქები იყვნენ ისინი, ვინც სასულიერო განათლება და მღვდელთმთაგრის ხარისხი სწორედ ეგზარქოსობის ხანაში მიიღეს.

სამწუხაროდ, ვრცელდება მოარული შეხედულება, რომ რუსებმა შუერის გამო გადაათურეს ჩვენი ტაძრები და ქართულ ენაზე წირვა-ლოცვა აკრძალეს. ეს განცხადება ვიღაცამ ოდესღაც გააფრცვლა და ბევრმა აიტაცა ისე, რომ არც გაანალიზა, რაში იყო საქმე. საერთოდ ტაძრები კი არ შეუთურებიათ, არამედ რუსეთის მეფის საქართველოში სტუმრობის წინ, გზაზე, რომელზეც მას უნდა გაეწლო, იმ ტაძართა კედლები, რომლებზეც ფრესკების მხოლოდ ფრაგმენტები იყო შემორჩენილი, რადგან მათი რესტავრაციის ან ხელახალი მოხატვის საშუალება არ იყო, შეათურეს და ხატები დაკიდეს; თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ თბილისში სიონის, სამების, მამადავითის ტაძრები ხელახლა მოიხატა. რაც შეეხება ქართულ ენაზე წირვა-ლოცვის აკრძალვას, ამის შესახებ ვიტყვი: სწორედ XIX საუკუნეში დაიბეჭდა ის საღმრთისმსახურო წიგნები, რომლითაც დღესაც სარეგებლობს საქართველოს ეკლესია. რისთვის იბეჭდებოდა, თუ ქართულად მსახურება აკრძალული იყო? რუსეთის იმპერიამ ვერ აკრძალა ბეჭდვა ქართულ ენაზე? ვის წასაკითხად იყო ისინი გამიზნული, თუკი ტაძრებში ქართულად მსახურება დაუშვებელი იყო?

სლავურად მსახურება სრულდებოდა საკათედრო ტაძრებში და იქ, სადაც რუსულენოვანი მრევლი იყო, სამხედრო გარნიზონის სობოროში, რუსების მიერ აშენებულ ტაძრებში: მიხეილ ტვერელის, ალექსანდრე ნეველის, იოანე ღმრთისმეტყველის და სხვ. თუ გაბრიელ ეპისკოპოსის ან ალექსანდრე ოქროპირიძის ქადაგებებს გავეცნობით, ვნახავთ, რომ უმრავლეს შემთხვევაში, ქართულადაა წარმოთქმული. ისინი ქართველ მრევლს მიმართავდნენ და ქართველ ერს მოძღვრავდნენ ქართულად. ესეც მეტყველებს იმაზე, რომ ქართული ენა ზოგადად ღმრთისმსახურებისთვის აკრძალული არ ყოფილა. იგივე ითქმის ქართული საეკლესიო გალობის შესახებაც, მისი კანონიკურობა რუსეთის სინოდმა აღიარა და ეგზარქოსმა საგანგებო კურთხევა მისცა, რომ სწორედ კანონიკური ქართული გალობა არა მარტო

ოჯახებში ეგალობათ, არამედ სკოლაშიც ესწავლებინათ. იმავეს ვერ ვიტყვით თურქეთის იმპერიის ფარგლებში მოქცეული საქართველოს ეკლესია-მონასტრებისა და მათი მრევლის შესახებ.

რუსოფობიის გარკვეული ტალღა ცდილობს, შავ ფერებში წარმოაჩინოს რუსეთის იმპერიის ბატონობის პერიოდი საქართველოში და რატომღაც სრულიად დავიწყებას ეძლევა სხვა იმპერიების ბატონობის შედეგები საქართველოში, იქნებოდა ეს არაბებისა, მონღოლებისა, სპარსელებისა თუ თურქების. მაშინ რა მდგომარეობაში იყო ეკლესია და მთლიანად ქართველი ერი?

ყველა იმპერიას თავისი მიზნები აქვს, თავისი ინტერესები, მას სულაც არ ედარდება შენი კულტურული მემკვიდრეობა, ისტორიული წარსული და ა.შ. მაგრამ როცა ჩვენ ერთმანეთს ამ იმპერიების ბატონობათა ნაყოფს ვადარებთ, შედეგს და კვალს ჩვენი ერის ისტორიაში, ობიექტურები თუ ვიქნებით, დავინახავთ, რომ ქართველი ერისთვის ღმრთის განგებამ, რომლითაც ჩვენი ქვეყანის დიდი ნაწილი რუსეთის იმპერიის ფარგლებში აღმოჩნდა, მისი და მის მიერ არჩეული გზის გადარჩენა განაპირობა, არა მხოლოდ იმით, რომ დემოგრაფიული მდგომარეობა შედარებით გამოსწორდა, არამედ ეროვნული კულტურა განვითარდა; შეიქმნა ქართული კლასიკური ხელოვნება, ლიტერატურა, პოეზია, მხატვრობა... ადარაფერს ვამბობ შემდგომში მეცნიერებათა აკადემიის, უნივერსიტეტის, კონსერვატორიის, სამხატვრო აკადემიის დაარსებაზე. ეს ყველაფერი გაიხსნა, დაარსდა და მოქმედებდა სწორედ რუსეთის იმპერიის წიაღში. იმპერიის მხრიდან იყო წინააღმდეგობა, იყო დამცირება, უსამართლობა — ამას არაფერ არ უარყოფს, მაგრამ საბოლოო ჯამში რუსეთის იმპერიის წიაღში ყოფნა მაინც სასიკეთო აღმოჩნდა ჩვენთვის, რისი თქმაც ნამდვილად არ შეიძლება საქართველოს იმ ნაწილზე, რომელიც თურქეთის იმპერიამ დაიპყრო და შეიერთა. რატომღაც ამ შედარებას ჩვენ ვერიდებით, არ გვინდა დღეს ამის გახსენება.

ისტორიული ფაქტები გემოვნების საკითხი არ არის, თავს ნუ ვიტყუებთ! რა მოგვიტანა რუსეთთან დაპირისპირებამ და რა შედეგი მივიღეთ თურქეთთან დამფობრებით დღეს? ჩვენი ქვეყნის ნაწილი ოკუპირებულია და ერთ-ერთი პრიორიტეტი — სოფლის მეურნეობა — დაქცეულია. თურქეთის ენერგეტიკული პოტენციალის გაძლიერებისათვის ჩვენს ქვეყანას ეკოლოგიური კატასტროფის წინაშე ვაყენებთ, პანთურქისტული იდეის განხორციელების შემთხვევაში ჩვენ აღმოვჩნდებით სატრანზიტო კუნძული თურქეთსა და თურქმენეთს შორის. ჩვენი ქვეყნის თურქიზაცია დაწყებულია, რისგანაც ვეროპა არ დაგვიცავს.

ჩვენ არ გამოვრიცხავთ იმას, რომ თურქეთში მყოფი ქართველები, ვისაც ეროვნული მენტალობა ჯერ კიდევ შერჩენილი აქვს, ოდესმე, თურქეთის იმპერიის დაშლის შემთხვევაში, შეიძლება დაუბრუნდნენ ისტორიულ გზას, რომელიც მათმა წინაპრებმა აირჩიეს. ეს გზა ჩვენთვის არ უკარნახია არც მონღოლს, არც არაბს, არც სპარსელს, არც თურქს, არც რუსს, არც ვეროპელს. ეს ჩვენი თავისუფალი არჩევანი იყო. საუკუნეების მანძილზე ამ არჩევანის ერთგულები ვიყავით, მიუხედავად მისთვის გაღებული დიდძალი მსხვერპლისა. ალბათ, სწორედ ამიტომ განაგო უფალმა ჩვენი ერის გადარჩენა ფიზიკურად, სულიერად, ზნეობრივად, ეკონომიკურად, რუსეთის იმპერიის წიაღში. ეს ღმრთის განგების საკითხია და წინ ნუ აღვუდგებით მას.

ვეროპა გვთავაზობს შესვლას მის ერთობაში, ვეროპის გაერთიანებულ ქვეყნებში. რა საშიშროებას წარმოადგენს ეს? ეკონომიკურად, სამათლებრივად შესაძლოა ეს უკეთესი იყოს ჩვენთვის, თუმცა დასაფიქრებელია, რატომ აღმოჩნდა ვეროკავშირში გაერთიანებული ვეროპის რამდენიმე ქვეყანა მძიმე ეკონომიკურ-ფინანსურ კრიზისში! ვეროპა გვპირდება, რომ იქნება გარკვეული გარანტი ჩვენი დაცვისა რუსეთის ექსპანსიისგან. დღემდე ვეროპამ საქმით არ დაგვიცვა და ვერც დაგვიცავს. როდესაც რუსეთში რევოლუცია მოხდა, საქართველოში ხან გერმანული კორპუსი შემოვიდა, ხან ინგლისური, მაგრამ ჩვენ ბოლშევიკების ექსპანსიისგან არცერთს დაუფიცვართ. ბოლშევიკების იდეოლოგია ვეროპიდან იყო ექსპორტირებული რუსეთში. რუსეთი თვითონ აღმოჩნდა მსხვერპლი ვეროპაში გავრცელებული ათეიზმისა და სოციალურ-კომუნისტური იდეებისა. ვეროპამ და ამერიკამ დააფინანსეს ჯერ რევოლუცია და მერე სამოქალაქო ომი რუსეთში. იმედი, რომ ვეროპა რუსული იმპერიული ზრახვებისაგან ჩვენი დაცვის გარანტი იქნება, ჯერჯერობით არაფრით არ დასტურდება.

სიტყვიერი დაპირების სანაცვლოდ ვეროპა ჩვენგან დასავლეთში მიღებულ სამართლებრივ ნორმებთან ერთად ადამიანებს შორის გაუკუღმართებული ურთიერთობების ნორმად აღიარებას და ამა თუ იმ სახით პროპაგანდას ითხოვს, რაზედაც ზემოთ უკვე ვისაუბრეთ. ჩვენ გვაყენებენ არჩევანის წინაშე — გადავუხვიოთ ისტორიულ, ქრისტიანულ გზას და მოვახდინოთ აღრევა ქრისტიანობის ანტიქრისტიანობასთან, ზნეობისა — უზნეობასთან, ღმრთის სათნო ცხოვრებისა — ღმრთის საგმობ ცხოვრებასთან. ამგვარი შინაგანი განხეთქილება კარგს არაფერს მოუტანს ჩვენს ერს.

ვეროპულ ღირებულებათა შორის უმთავრესად ადამიანის უფლე-

ბების დაცვა ითვლება, მაგრამ რატომღაც ადამიანთა უმრავლესობის უფლებების საწინააღმდეგოდ, მთავრობები თავიანთი ხალხებისგან გაუკუღმართებული ურთიერთობების კანონად მიღებას იძულების წესით ითხოვენ. თვით ევროპაშიც კი, მაგალითად, საფრანგეთში, გერმანიაში ხალხი ერთსქესიანთა ქორწინებისა და ერთსქესიან დაქორწინებულთათვის ბავშვის მიშვილების დაკანონების წინააღმდეგ გამოვიდა, მაგრამ დემოკრატიულმა ევროპამ, ხალხის პროტესტის მიუხედავად, ანტიქრისტიანული კანონები მაინც მიიღო, საპროტესტო გამოსვლები კი დაარბია. ამას უწოდებს ევროპა ადამიანის უფლებების დაცვას; ე.ი. 1%-ის პათოლოგიური გადახრები ნორმად ვაქცივით, ხოლო ბუნებითი ნორმით მცხოვრებთა უფლებები შვეზღუდვით. ეს არის ევროპული ღირებულება?

დასავლეთი სიტყვის თავისუფლების დეკლარირებას ეწევა, მაგრამ რატომღაც სიტყვის თავისუფლებად მართო თავისი პოზიციის ქადაგება მიაჩნია; ხოლო როცა ეკლესია ხმას აიმაღლებს და თავის სიტყვას იტყვის, ყველა ტრიბუნიდან მის ჩახშობას ცდილობს. ამ პოზიციის მიხედვით, მხოლოდ ეკლესიას, ქრისტიან ქართველს არა აქვს თავისი აზრის გამოხატვის უფლება. ეს უცნაური დაპირისპირება, ცნობიერების დეზორიენტაცია საზიანოა ქართველი ერისთვის, მის მიერ არჩეული მრავალსაუკუნოვანი გზით სვლისათვის.

დაბოლოს, დასკვნის სახით ვიტყვით: ქართველი ერი გზა საუკუნეების მანძილზე იყო ქრისტიანობა, მართლმადიდებლობა, რომელიც მან აირჩია ძალადობრივი ზეწოლის გარეშე და სხვა გზა, მიუხედავად მრავალმხრივი იძულებისა, არ მიიღო. უკეთუ სხვა გზას ძალით თუ ხიბლით თავს მოგვახვევენ, ქართველი ერი დაკარგავს თავისი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი არსებობის საფუძველს, რაც კატასტროფა იქნება მისთვის.

დღეს ჩვენ კვლავ ვდგავართ არჩევანის წინაშე, აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის, ჩრდილოეთსა და სამხრეთს შორის. ამიტომ ობიექტური საზომებით უნდა შევაფასოთ, რა ემსახურება ნამდვილად ჩვენს კეთილდღეობას, მომავალს, ჩვენი თვითმყოფადობის გადარჩენას, შენარჩუნებას და განვითარებას. შეძლებს თუ არა ქართველი ერი ქვეყნებისა და ერების მსოფლიო მასშტაბის ერთობაში თავისი სიტყვის თქმას, ხალხთა მრავალფეროვნებაში საკუთარი სახის შენარჩუნებას, თუ გაითქვიფება ამსოფლის გაურკვეველ ღირებულებებში, რომლებსაც „თანამედროვეს“, „პროგრესულს“ უწოდებენ. არსებობს თანამედროვეობის ერთი ობიექტური საზომი — ეს არის

ღმრთის სიტყვა, ღმრთის მცნება, სჯული, მარადიული ცხოვრების კანონი, რომელიც უარყოფითად აფასებს ადამიანის დაცემას, გაუკულმართებულ ცნობიერებას, ხელვას და ქმედებას, ამიტომ ღმრთისგან დაშორებას არა პროგრესს, არამედ დეგრადაციას უწოდებს.

იმედს გამოთქვამთ, რომ ერი ერთგული დარჩება თავისი ისტორიული არჩევანისა და მონაზავს თავის თავში ძალას, რათა დაიცვას თავისი ისტორიული, კულტურული და სარწმუნოებრივი თვითმყოფადობა, როგორც მას აქამდე იცავდა. მხოლოდ ამ შემთხვევაში განაგებს უფალი ჩვენს გადარჩენას.

აქვე მინდა გავცე პასუხი კითხვას, რომელიც ხშირად ისმება, სახელდობრ, რაში მდგომარეობს ამ პროცესში თითოეული ჩვენგანის, როგორც ქრისტიანის და მოქალაქის ვალი? — უწინარესად, ყოველი ჩვენგანის ვალია, რომ იყოს ქრისტიანი, რადგან ღმრთის ხატად არის შექმნილი. ეს რას ნიშნავს? არსებობს კურთხევა ღმრთისა: „ალორძინდით, გამრავლდით, აავსეთ ქვეყანა და დაეუფლეთ მას“, ე.ი. უნდა გამრავლდე. შემდეგი კურთხევაა: „დაიცავი მცნებები“; და ასევე: „შენს ქვეყანას მოუარე, უპატრონე და დაამუშავე, აალორძინე“. თუ შენ გამრავლდები, მცნებებს დაიცავ და ზნეობრივად იცხოვრებ, უფალთან ერთობა გექნება და ღმრთის კურთხევას შეასრულებ, მაშინ ერი გადარჩება. ცხადია, ყველა არ ცხოვრობს კურთხევით, მცნებების დაცვით, მაგრამ გავიხსენოთ პასუხი უფლისა აბრაამისადმი, რომელიც მას სოდომის გადარჩენას შეევედრა: „ათი მართალი რომ ყოფილიყო სოდომში, არ დაიღუპებოდა ქალაქი“, ანუ მცირერიცხოვანი მართალი უფრო დიდ ზეგავლენას ახდენს ერის ბედზე, ვიდრე ცრუთა სიმრავლე, რადგან ღმრთის წინაშე ისინი ბევრად უფრო ფასდებიან, ვიდრე ცრუნი, მიუხედავად მათი მრავალრიცხოვნობისა.

ამიტომ თითოეული ქართველის პასუხისმგებლობა ღმრთის წინაშე ისტორიულად გაკეთებული არჩევანისა და შესაბამის გზაზე სვლის დაცვაა. ქართველმა უნდა შეასრულოს ის, რაც ღმრთისგან არის კურთხეული. უკეთუ ჩვენს ერში ღმრთის ერთგულებას მისი მცირე ნაწილი მაინც შეინარჩუნებს, მაშინ იგი თავის ისტორიულ გზაზე დარჩება და ღმრთისგან იქნება დაცული. არჩევანის გაკეთება და დადასტურება საერთოდ ერის არჩევანისა, თითოეული ადამიანის შინაგანი ბრძოლის შედეგად ხდება. საღმრთო ისტორიაში ჩვენ ამის მრავალი მაგალითი გვაქვს. პასუხისმგებლობა თითოეული ადამიანისა იმაში მდგომარეობს, რომ იყოს ქრისტიანი, რადგან დაბადებით, როგორც ეს საუკუნეების წინ ითქვა, ყველა ქრისტიანია.